

Матвейченко Вікторія Вікторівна

к.п.н., доцент

доцент кафедри англійської філології

Київського університету імені Бориса Грінченка

**СТИМУЛЮЮЧІ ПОТЕНЦІЇ ХУДОЖНЬОГО ТЕКСТУ
ЯК ПЕРЕДУМОВА НАВЧАННЯ ПИСЕМНОГО МОВЛЕННЯ
СТУДЕНТІВ МОВНОГО ФАКУЛЬТЕТУ**

Смислове сприйняття художнього тексту розглядається нами як стимул для письмових висловлювань студентів на основі прочитаного.

Художні тексти, які є єдністю смислового змісту та мовної форми, можуть забезпечити комунікативно вмотивоване висловлювання думок у письмовій формі; саме художні тексти можуть забезпечити тісний зв'язок між практичним оволодінням мови та засвоєнням інокультури. В умовах відсутності природного мовного середовища саме художні тексти в процесі навчання створюють такі умови спілкування, які виступають в якості механізму соціальної взаємодії та сприяють формуванню прийнятих соціумом мови, яка вивчається, норм та моделей мовної поведінки. Оригінальний художній текст є еталоном іншомовного мовлення, і тому в навчальному процесі необхідно прагнути до максимально повного використання у мовленні його мовних можливостей.

Естетичний потенціал художнього тексту виступає ведучою стимулюючою можливістю виховного впливу тексту на студента, на його пізнання світу та залучення до культури країни, мова якої вивчається. Естетичний потенціал художнього тексту розглядається як система подразників, свідомо створених автором, щоб викликати естетичну реакцію у читача. Емоційний стан людини зачіпає глибинні рівні переробки семантичної інформації тексту і чинить вплив на функціонування семантичної пам'яті. Функціонування семантичної пам'яті за участю емоцій забезпечує швидке формування та особливу міцність мовленнєвих навичок писемного мовлення,

невимушеність відтворення лексичних та граматичних структур тексту за будь-яких сенсорних впливів. Позитивні емоції поширюють цілеспрямовану активність студента при читанні художнього тексту, сприяють появі у студента потреби у віддачі вилученої з тексту інформації.

Естетичний потенціал художнього тексту складається з певних естетико-психологічних аспектів: 1) мотиваційного; 2) емоційного; 3) комунікативного; 4) загальноосвітнього.

Художній текст виступає потенційним мотивом, який активізує активну розумову та мовленнєву діяльність студента та забезпечує мотиваційну готовність студента до висловлювання. Цей потенційний мотив складається з певних якостей естетично вагомих змістовних та уявних компонентів художнього тексту: заголовку, сюжету, персонажів, авторської модальності та манери, з урахуванням функцій, які вони виконують у процесі читання та інтерпретації семантичної інформації тексту.

У безпосередньому зв'язку з мотиваційним аспектом стоїть емоційний аспект художнього тексту. Емоції, які виникають у процесі навчальної діяльності призводять до формування пізнавального інтересу, який вважається одним з головних мотивів навчальної діяльності. Пізнавальний процес позитивно впливає на протікання психічних процесів мислення, уяви, сприйняття, пам'яті, які під впливом інтересу набувають активності та спрямованості і, в свою чергу, впливають на процес і результати навчальної діяльності.

Художній текст характеризується єдністю смислового змісту та мовної форми, де на семантичному рівні художній текст є послідовністю мовних значень, а на смисловому рівні – конкретною інформацією, отриманою послідовністю смислових категорій, які реалізуються в мовній формі. І. А. Арнольд розглядає художній текст як «вербальне повідомлення», в якому автор кодує думку за допомогою мовних знаків, а читач декодує їх, перетворюючи спочатку в думку, а потім у вербально висловлене суб'єктивно перероблене

повідомлення. Передача та сприйняття художньої інформації, художніх смислів забезпечує високу комунікативність творів художньої літератури.

Використання художнього тексту в процесі навчання писемного мовлення дозволить компенсувати відсутність реальних ситуацій мовного та мовленнєвого вживання в навчальному процесі. Слід також зазначити, що соціокультурна інформація, яка реалізується в художніх образах, стає особливо переконливою, а лексичні та граматичні структури в контексті художнього тексту легко засвоюються і запам'ятовуються. Крім того, соціокультурна інформація виконує роль фону для власне естетичної інформації як головної у художньому тексті. З цього слідує, що інформація соціокультурної спрямованості є частиною естетичної інформації, отже, містить великі мотиваційні, стимулюючі можливості в аспекті навчання писемного мовлення.

Таким чином, по-перше, при читанні художнього тексту реалізуються пізнавальна, естетична і комунікативна потреби, які виступають як «передумова», яка спонукає читача-студента до мовленнєвої діяльності. По-друге, твори художньої літератури включають у себе великий естетичний потенціал і мають можливості для розвитку у студентів комунікативних умінь писемного мовлення. По-третє, наявність у художньому тексті «символів повідомлення» і наступна їх інтерпретація допомагають студенту зрозуміти головну ідею тексту, надають йому план для письмової розповіді, забезпечують комунікативно вмотивоване викладення думок. І, нарешті, такі характеристики художнього тексту, як логічність, послідовність, структурна чіткість сприяють формуванню зв'язного, логічного писемного мовлення, яке характеризується системністю та завершеністю висловлених думок.